



LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
INFORMACIJOS IR KOMUNIKACIJOS DEPARTAMENTO
TYRIMŲ SKYRIUS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel.: (0 5) 209 6170 / (0 5) 209 6185
El. p.: tyrimai@lrs.lt; info@lrs.lt; ikd@lrs.lt www.lrs.lt/info

Analitinė apžvalga
26/87

2026-06-30

**Trečiųjų šalių piliečių verslo ir darbo klausimų reguliavimas
kai kuriose Europos Sąjungos valstybėse narėse**

Darbe analizuojami trečiųjų šalių piliečių verslo ir darbo santykių reguliavimo klausimai kai kuriose Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybėse narėse (Airijoje, Austrijoje, Danijoje, Estijoje, Ispanijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Prancūzijoje, Švedijoje ir Vokietijoje). Šiame darbe atkreipiamas dėmesys į tai, kokie reikalavimai ES valstybėse taikomi trečiųjų šalių piliečių verslui ir su tuo susijusiems aspektams – darbuotojų skaičiui, investicijų dydžiui, veiklos trukmei, ekonominės naudos vertinimui ir kt. Trečiųjų šalių piliečiais ES teisiniame reguliavime bei šio darbo apimtyje yra laikomi asmenys, kurie nėra ES, Europos ekonominės erdvės (toliau – EEE) ar Šveicarijos Konfederacijos piliečiai.

Apibendrinant galima teigti, kad šiame darbe aptartos ES šalys narės taiko įvairius kriterijus verslams iš trečiųjų šalių, įsisteigiantiems ir kuriantiems darbo vietas konkrečiose ES valstybėse. Pavyzdžiui, dalyje ES valstybių narių yra orientuojamasi į kompleksinį pridėtinės vertės valstybei ar konkrečiam jos regionui vertinimą (Austrija, Vokietija), kitose – į konkrečiomis investicijų ir sumokėtų mokesčių į valstybės biudžetą vertėmis išreikštus kriterijus (Latvija), trečiose – galioja tam tikros nurodytų modelių kombinacijos ar hibridinės schemos, kai įprastinio verslo atveju vertinamas įneštas kapitalas, o startuolių atveju vertinamas idėjos potencialas bei inovatyvumas, net ir esant nedidelei pradinės investicijos sumai (Estija, Airija, Danija, Švedija).

Pažymėtina, kad tam tikrų teisinio reguliavimo ir viešosios politikos priemonių įgyvendinimas Lietuvoje, remiantis geraisiais pavyzdžiais iš analitinėje apžvalgoje aptartų valstybių, priklausytų nuo konkrečių tikslų ir prioritetų. Pavyzdžiui, Austrijos modelis, kai į šalį ateinantis verslas iš trečiųjų šalių yra vertinamas pagal eilę kriterijų (bendrą naudą valstybei ir konkrečiam jos regionui), nepriklausomai nuo atnešamo kapitalo dydžio, laikytinas objektyviu, skaidriu ir daugeliu atvejų efektyviai pamatuojamu. Panašaus kokybinio vertinimo principu vadovaujamosi ir Ispanijoje, kur standartiniam verslui netaikomas fiksuotas minimalus kapitalo dydis, o didžiausias dėmesys skiriamas projektų sukuriamam socioekonominiam poveikiui.

Panašių pavyzdžių galima rasti ir kitų aptartų valstybių reguliavime. Pavyzdžiui, Vokietijoje, suteikiant teisę įsisteigti verslą, kiekvieną kartą atskirai įvertinama verslo pridėtinė vertė ir verslo plano perspektyvumas (ne konkreti investicijų suma ar sukuriamų darbo vietų skaičius). Prancūzijos pavyzdys rodo, kad patikimiems verslininkams galima suteikti pasitikėjimo kreditą bei lankstesnes sąlygas šeimos narių atvykimui į šalį. Tuo tarpu Airijos taikoma sistema atskleidžia gerosios praktikos pavyzdį, kai startuolių programos dalyviams pradiniam etape nėra keliama privalomi reikalavimai dėl darbo vietų kūrimo, taip suteikiant pakankamai laiko inovatyviam verslui įsitvirtinti rinkoje.

Danijos ir Švedijos patirtis demonstruoja struktūrinio aiškumo bei administracinio efektyvumo naudą. Danijos modelis rodo, kaip nepriklausomų ekspertų vertinimo sistema leidžia objektyviai filtruoti žemos pridėtinės vertės paraiškas dar pirminiame etape, o Švedijos praktika pabrėžia būtinybę užkirsti kelią piktnaudžiavimui pasyviu kapitalo valdymu, reikalaujant, kad trečiosios šalies pilietis būtų aktyvus įmonės vadovas, turintis nustatytą įmonės akcijų dalį.

Toliau šiame darbe apžvelgiamas atskirų ES valstybių narių trečiųjų šalių piliečių verslo ir darbo santykių reguliavimo reglamentavimas.

Airija

Airijos Imigracijos įstatymas¹ nustato trečiųjų šalių piliečių atvykimo į Airiją kontrolę, jų buvimo valstybėje trukmę ir sąlygas. Pagal Imigracijos įstatymo 4 straipsnį, trečiųjų šalių piliečių atvykimo į šalį kontrolę ir leidimo atvykti (angl. *permission to land*) suteikimą vykdo imigracijos pareigūnai. Pareigūnai turi teisę išduoti trečiosios šalies piliečiui atitinkamą dokumentą, kuris suteikia teisę būti valstybėje. Pažymėtina, kad prieš atvykdamas į Airiją, trečiosios šalies pilietis privalo turėti galiojančią Airijos vizą, o ketindamas įsidarbinti šalyje – galiojančią darbo leidimą.

Remiantis Darbo leidimų įstatymo² 14 ir 16 straipsniais, darbo leidimas gali būti išduotas ir trečiosios šalies piliečio išlaikomiems šeimos nariams. Taip pat Airijos įmonių plėtros agentūra (angl. *enterprise development agency*) gali pateikti rašytinę rekomendaciją dėl darbo leidimo išdavimo tam tikriems asmenims. Darbo leidimų įstatymo 22 straipsnyje nustatyta, kad įmonių savininkai ir vadovai, norėdami įdarbinti trečiųjų šalių piliečius, privalo taikyti specialiąją taisyklę, pagal kurią ne mažiau kaip pusė įmonės darbuotojų turi būti Airijos arba kitų EEE valstybių piliečiai. Šis reikalavimas taikomas ir trečiųjų šalių piliečiams, kurie Airijos teritorijoje yra įsteigę įmones bei vykdo veiklą, kai jie siekia gauti darbo leidimus savo samdomiems darbuotojams iš trečiųjų šalių.

2012 m. Airijos vyriausybė patvirtino Pradedančiųjų verslininkų programą (STEP), siekdama pritraukti trečiųjų šalių verslininkus, įsipareigojančius steigti didelio potencialo startuolius Airijoje.

Remiantis Pradedančiųjų verslininkų programos nuostatomis³, trečiųjų šalių piliečiai gali kreiptis dėl leidimo gyventi šalyje statuso individualiai arba kartu su sutuoktiniu (-e) / partneriu (-e) bei vaikais iki 18 metų. Jeigu šeimos nariams leidimas gyventi suteikiamas pagal šią programą, šis statusas automatiškai taikomas visiems kartu atvykstantiems ar jau esantiems Airijoje šeimos nariams tol, kol pareiškėjas (-a) atitinka Pradedančiųjų verslininkų programos reikalavimus.

Pažymėtina, kad trečiųjų šalių piliečiams gali būti suteikiamas 2 metų leidimas gyventi Airijoje, kurį valstybės institucijos gali pratęsti dar 3 metams. Po 5 metų gyvenimo šalyje asmenys gali gauti ilgalaikio gyventojo statusą. Pareiškėjams taip pat gali būti išduodama daugkartinė viza į Airiją tam pačiam laikotarpiui. Leidimas gyventi Airijoje gali būti pratęstas tik tuo atveju, jei įsteigtas verslas nustatytu laikotarpiu išlieka aktyvus. Pratęsiant leidimą, taip pat vertinama verslo ir investicijų sėkmė bei perspektyvumas. Be to, reikalaujama, kad šie asmenys savo lėšomis būtų apsidraudę privačiu sveikatos draudimu ir nesinaudotų valstybės finansuojamomis socialinės paramos subsidijomis⁴.

Programoje numatyta, kad trečiųjų šalių piliečiai, turintys didelio potencialo verslo planą (pasiūlymą) ir 50 000 EUR pradinio verslo kapitalo, gali gauti leidimą gyventi šalyje verslo plėtros tikslais. Atsižvelgiant į tai, kad tokiems verslams įsitvirtinti reikia laiko, pradiniai darbo vietų kūrimo reikalavimai nėra įtvirtinti nei Imigracijos įstatyme, nei Pradedančiųjų verslininkų programos reikalavimuose. Jeigu verslo plano pasiūlymą teikia daugiau nei vienas pagrindinis steigėjas (išskyrus šeimos narius), pirmasis iš jų privalo įrodyti turintis prieigą prie 50 000 EUR finansavimo, o kiekvienas kitas asmuo – prie papildomų 30 000 EUR⁵.

¹ Immigration Act: <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/2004/act/1/revised/en/html>

² Employment Permits Act: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2024/act/17/enacted/en/print#part2>

³ Irish Immigration Service. Start-up Entrepreneur Programme: Guidelines. 2023: <https://www.irishimmigration.ie/wp-content/uploads/2023/09/STEP-Guidelines-Sep-2023.pdf>

⁴ Ten pat, p. 10.

⁵ Ten pat, p. 4.

Pažymėtina, kad Pradedančiųjų verslininkų programa nėra skirta mažmeninės prekybos arba maitinimo paslaugas teikiančių įmonių veiklai vykdyti. Nors kiekviena paraiška vertinama individualiai, tinkamais laikomi tie startuoliai, kurie priklauso inovacijų ekonomikos sričiai. Pagal programos nuostatas, tinkamas verslo startuolis apibrėžiamas kaip įmonė, kuri⁶:

- pristato naują arba inovatyvų produktą ar paslaugą tarptautinėms rinkoms;
- užsiima gamyba arba tarptautiniu mastu teikiamomis paslaugomis;
- per 3 metus nuo veiklos pradžios gali sukurti 10 darbo vietų Airijoje ir pasiekti 1 mln.

EUR metinę apyvartą;

- yra vadovaujama patyrusios vadovų komandos;
- turi buveinę ir yra valdoma Airijoje.

Leidimas gyventi šalyje pagal Pradedančiųjų verslininkų programą pareiškėjui ir jo šeimos nariams gali būti panaikintas, jei statusas buvo įgytas apgaulės būdu⁷.

Pradedančiųjų verslininkų programos stebėseną ir administravimą vykdo Airijos teisingumo ministerija ir Airijos imigracijos tarnyba. Paraiškas ir verslo planus vertina nepriklausomas vertinimo komitetas. Šios programos dalyviams, vykdančiams verslo veiklą Airijoje, taikomos tokios pačios teisės normos kaip ir visiems kitiems šalyje veikiantiems verslo subjektams⁸.

Austrija

Austrijoje trečiųjų šalių piliečių verslo ir darbo sąlygas reguliuoja Įsikūrimo ir gyvenamosios vietos įstatymas⁹ bei Užsieniečių užimtumo įstatymas¹⁰. Šio teisinio reguliavimo apimtyje trečiųjų šalių piliečiais yra laikomi asmenys, kurie nėra ES, Europos ekonominės erdvės bei Šveicarijos piliečiai.

Šios analitinės apžvalgos apimtyje kalbant apie trečiųjų šalių piliečių verslo įsisteigimą ir vykdymą Austrijoje, pagrindinė taisyklė yra susijusi su vadinamąja „Raudonai-baltai-raudonos“ kortelės (vok. *Rot-Weiss-Rot Karte*)¹¹ gavimu. Tai yra esminis reikalavimas, suteikiantis teisę užsieniečiams steigti Austrijoje.

Bendrai pažymėtina, jog Austrijoje verslo imigracija grindžiama makroekonominės naudos principu. Nėra griežtos balų ar taškų sistemos, kaip kai kuriose valstybėse, tačiau vertinama, ar verslas sukuria pridėtinę vertę šaliai. Kalbant apie investicijų dydį – paprastai reikalaujama ne mažesnio kaip 100 000 EUR kapitalo perkėlimo. Darbuotojų atveju – nėra fiksuoto skaičiaus, tačiau reikalaujama, kad verslas sukurtų naujas darbo vietas arba užtikrintų esamas. Papildomai yra vertinama ar verslas perkelia naujas technologijas arba turi regioninę svarbą. Po dviejų metų paprastos „Raudonai-baltai-raudonos“ kortelės galiojimas gali būti ne tik pratęstas, bet ir išplėstas kai kurios teisės.

Kalbant plačiau, pažymėtina, jog Austrijos modelis yra laikomas gana griežtu ES kontekste, tačiau ir vienu iš skaidriausių, paremtu realios pridėtinės vertės skaičiavimu. Taigi, tai nėra vien formalus procesas. Kiekvienu atskiru atveju Austrijoje federalinė darbo rinkos tarnyba (AMS – *Arbeitsmarktservice*)¹² turi patvirtinti, kad verslas yra „naudingas Austrijos ekonomikai“. Į kiekvieną atvejį žiūrima individualiai, tačiau galioja kelios universalios nuostatos:

⁶ *Ten pat*, p. 5.

⁷ *Ten pat*, p. 12.

⁸ Immigration Service Delivery Department of Justice, Home Affairs and Migration. *Start-up Entrepreneur Programme (STEP)*. 2026-06-15: <https://www.irishimmigration.ie/coming-to-work-in-ireland/what-are-my-options-for-working-in-ireland/coming-to-work-for-more-than-90-days/start-up-entrepreneur-programme-step/>

⁹ *Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz*:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20004242>

¹⁰ *Ausländerbeschäftigungsgesetz*:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008365>

¹¹ „Rot-Weiß-Rot – Karte“ für selbstständige Schlüsselkräfte – Antrag:

https://www.oesterreich.gv.at/de/themen/menschen_aus_anderen_staaten/aufenthalt/3/2/2/Seite.120227

¹² AMS – *Arbeitsmarktservice*: <https://www.ams.at/>

- į šalies ekonomiką nuolatos investuojama bent 100 000 EUR (tai gali būti įranga, nekilnojamasis turtas verslui, gamybos priemonės);
- sukuriama naujos darbo vietos arba užtikrinamos esamos (dažniausiai orientuojamasi į vietos rinką). Į šią sąlygą patenka ir darbo vietos, kuriamos Austrijos piliečiams ir atvykėliams iš trečiųjų šalių. Bet kokiu atveju, darbo vietų kūrimas turi būti reikšmingas atitinkamai konkrečiai vietai;
- į Austriją perkeliama naujos technologijos, kurių šalyje trūksta;
- verslas bus vykdomas regione, kuriame trūksta specifinių paslaugų ar gamybos.

Minėta, jog pagrindinį vertinimą atlieka AMS. AMS specialistai vertina verslo planą panašiai kaip banko analitikai. Jei verslo planas atrodo nerealias arba neneša naudos regionui, paraiška atmetama net jei turima reikiama suma pinigų.

Išskirtinos specialios taisyklės, taikomos startuoliams. Austrija turi atskirą kortelės potipį startuoliams, kuriam taikoma taškų sistema. Norint gauti šį leidimą, reikia surinkti bent 50 iš 85 taškų:

- universitetinis išsilavinimas (iki 30 taškų);
- vadovaujamo darbo patirtis (iki 10 taškų);
- vokiečių arba anglų kalbos mokėjimas (iki 10 taškų);
- finansavimas – jei startuolis gavo bent 50 000 EUR investicijų iš rizikos kapitalo fondo (20 taškų).

Verslininko šeimos nariai (sutuoktinis ir vaikai) iš karto gauna kortelę ir teisę dirbti samdomą darbą be jokių papildomų leidimų.

Kalbant apie darbuotojų ir savininkų traktavimą, pažymėtina, jog verslo savininkas Austrijoje traktuojamas kaip „savarankiškai dirbantis pagrindinis darbuotojas“ (angl. *Self-employed Key Worker*). Jis pats savo darbu sukuria vertę, todėl iš jo nereikalaujama įdarbinti kitų trečiųjų šalių piliečių, kad jis pats gautų leidimą. Į skaičių, kuris rodo įmonės naudą, įtraukiami tie darbuotojai, kurie moka mokesčius Austrijai. Prioritetas teikiamas Austrijos ir ES piliečiams. Trečiųjų šalių piliečiai gali būti įdarbinami, bet jiems dažniausiai reikia atskirų kortelių (kaip aukštos kvalifikacijos specialistams).

Po 2 metų, vertinant leidimo pratęsimą, Austrijos institucijos žiūri ar verslininkas uždirbo tiek, kad jam nereikėtų valstybės pašalpų (minimali riba asmeniui yra apie 1 200 – 1 800 EUR per mėnesį po mokesčių), socialinį draudimą bei ar visi mokesčiai buvo mokami laiku. Jei įmonė patiria nuostolių dėl rinkos pokyčių (pvz., pandemija ar krizė), bet asmuo turi pakankamai asmeninių santaupų pragyvenimui, Austrija dažnai leidžia tęsti veiklą, vertindama ilgalaikį potencialą.

Kalbant apie gerosios praktikos pritaikomumą Lietuvai, pažymėtina, jog Austrijos modelis išsprendžia „fiktyvių įmonių“ problemą ne per biurokratinę kliūtį, o per profesionalią verslo plano patikrą. Tai leidžia pritraukti rimtus investuotojus, kuriems svarbu greitis, ir tuo pačiu atsijoti tuos, kurie kuria įmones tik dėl vizos.

Danija

Danijos Užsieniečių įstatymas¹³ nustato trečiųjų šalių piliečių teisę gauti leidimą gyventi šalyje verslo veiklos vystymo pagrindu.

Šio įstatymo 9a straipsnyje reglamentuojama, kad trečiųjų šalių piliečių verslo veiklai ir su ja susijusiems leidimams gyventi yra taikomi aiškūs struktūriniai bei finansiniai reikalavimai. Norint gauti leidimą gyventi savarankiškai verslo veiklai vykdyti, būtina pateikti verslo planą, kurio ekonominę naudą vertina nepriklausoma ekspertų grupė. Danijoje per metus gali būti išduodami 75 leidimai gyventi, kurie yra paremti verslo vystymo pagrindu.

Danijos Užsieniečių įstatymas numato, kad pirmaisiais metais trečiosios šalies pilietis ir jo šeimos nariai privalo sugebėti išbūti šalyje iš savo asmeninių lėšų. Taip pat Užsieniečių įstatymo nuostatos nustato konkrečius leidimų gyventi galiojimo terminus. Pavyzdžiui, jeigu trečiosios šalies

¹³ Bekendtgørelse af udlændingeloven: <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2025/1183>

pilietis ne dėl savo kaltės praranda darbą, jam gali būti suteikiamas laikinasis leidimas gyventi, skirtas naujo darbo paieškai – iki 6 mėnesių (tam tikrų kvalifikuotų sričių specialistams) arba iki 3 mėnesių (priklausomai nuo anksčiau turėto leidimo pagrindo). Be to, kai darbas vykdomas sertifikuotoje įmonėje, tam tikrais atvejais trečiosios šalies piliečio buvimo šalyje trukmė gali būti ribojama iki 90 dienų per metus, o kitiems ilgesnį leidimą gavusiems darbuotojams nustatoma pareiga per 180 dienų nuo atvykimo ar leidimo išdavimo atsidaryti sąskaitą vietos banke darbo užmokesčiui gauti.

Svarbu paminėti ir tai, kad 2022 m. Danijos vyriausybė patvirtino nacionalinę programą „Startup Denmark“, skirtą pritraukti verslininkams iš šalių, nepriklausančių ES, EEE ir Šveicarijos Konfederacijai. Šios programos tikslas – stiprinti verslumą ir skatinti naujų bei augančių Danijos įmonių veiklą, galinčią prisidėti prie šalies ekonomikos augimo, darbo vietų kūrimo ir rinkos konkurencingumo.

Remiantis „Startup Denmark“ programos vykdomojo įsakymo nuostatomis¹⁴, teikiant paraišką dėl leidimo gyventi savarankiškos veiklos pagrindu, esminis reikalavimas trečiųjų šalių piliečiams yra aktyvus ir tiesioginis vaidmuo įmonės valdyme. Norėdamas gauti šį leidimą, trečiosios šalies pilietis privalo būti pilnai arba dalinai įmonės savininku, o jo kasdienis dalyvavimas bei fizinis buvimas šalyje turi būti būtinas verslui įsteigti ir sėkmingai plėtoti.

Siekiant objektyviai įvertinti trečiųjų šalių piliečių pateiktą verslo idėjų potencialą, taikoma griežta atrankos sistema. Kiekvienas ekspertų grupės narys projektą vertina pagal keturis pagrindinius kriterijus, skirdamas balus nuo 1 iki 5. Kad paraiška būtų patvirtinta, bendras visų keturių kriterijų vidurkis turi būti ne mažesnis kaip 3,5 balo. Sėkmingai įveikus atrankos etapą ir siekiant oficialiai įregistruoti įmonę, trečiosios šalies piliečiui būtina atlikti standartines administracines procedūras:

- gauti Danijos asmens kodą (CPR numerį);
- pateikti paraišką dėl elektroninio parašo („NemID“);
- užregistruoti įmonę ir gauti jos identifikavimo kodą (CVR numerį) valstybės portale;
- įmonė privalo laikytis jos teisinei formai ir veiklos pobūdžiui taikomų Danijos

mokesčių įstatymų;

Pagal „Startup Denmark“ programos vykdomojo įsakymo nuostatas, trečiosios šalies pilietis gali būti pripažintas tikroju įmonės savininku tik tuo atveju, kai atitinkama ekspertų grupė įvertina pareiškėjo valdomų akcijų dalį, bendrasavininkų skaičių bei kiekvieno iš jų atliekamas darbo funkcijas.

Taip pat pažymėtina, kad trečiosios šalies pilietis, atvykdamas į Daniją verslo vystymo tikslais, privalo įrodyti, jog savo asmeninėje banko sąskaitoje turi nustatytos sumos lėšas:

- 153 240 DKK (~ 20 502 EUR), jeigu asmuo atvyksta be šeimos narių;
- 306 480 DKK (~ 41 000 EUR), jeigu asmuo atvyksta kartu su savo sutuoktine (-iu) / partnere (-iu).

Tuo atveju, kai kartu atvyksta ir vaikai, reikalaujama suma padidėja iki 356 904 DKK (~ 47 750 EUR), o jeigu asmenį lydi tik vaikai (be sutuoktinės (-io) / partnerės (-io)), pradinio kapitalo riba siekia 203 664 DKK (~ 27 248 EUR)¹⁵.

Apibendrinant galima teigti, jog Danijos pavyzdys rodo struktūruotą projektų atrankos tvarką, o verslo steigimo ir vystymo paraiškas vertina nepriklausomi ekspertai pagal nustatytą balų sistemą. Kaip gerąją praktiką Lietuva galėtų perimti Danijoje naudojama ekspertinį vertinimą bei įdiegti aiškiai diferencijuotą minimalių pragyvenimo lėšų sistemą pagal atvykstančių šeimos narių skaičių, taip užtikrinant imigrantų finansinį savarankiškumą.

¹⁴ Bekendtgørelse om Startup Denmark-ordningen: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2022/969>

¹⁵ Danish Immigration Service and the Danish Agency for International Recruitment and Integration. *Start-up Denmark*. 2026-06-29: <https://www.nyidanmark.dk/en-GB/You-want-to-apply/Work/Start-up-Denmark>

Estija

Estijoje trečiųjų šalių piliečių verslo ir darbo sąlygas reguliuoja Užsieniečių įstatymas¹⁶. Bendra šalies reguliacinė aplinka aptariamoje srityje pasižymi tam tikru progresyvumu dėl skaitmenizacijos (e-rezidento programos) ir orientacijos į aukštą pridėtinę vertę kuriančius verslus bei startuolius.

Estijoje trečiųjų šalių piliečių įsisteigimas bei leidimų gyventi verslo pagrindu suteikimas gali būti suskirstytas į tris pagrindines kategorijas:

1. Standartinio verslo atveju yra reikalaujama investuoti 65 000 EUR. Jei asmuo veikia kaip individualus verslininkas (savarankiškai dirbantis asmuo), minimali investicija yra 16 000 EUR. Svarbu pažymėti, jog šios investicijos privalo figūruoti ne tik kaip lėšos sąskaitoje, bet ir būti panaudotos įmonės veiklai (įrangai, nuomai, žaliavoms) arba įtrauktos į įstatinį kapitalą.

2. Didelių investicijų – stambaus verslo, arba vadinamosios „auksinės vizos“ atitiktis atveju (oficialiai Estijos teisės aktuose tai nevadinama auksine viza), reikalaujama tiesioginė investicija į Estijos ekonomiką – ne mažiau kaip 1 000 000 EUR. Investuoti galima į įmonę, registruotą Estijos verslo registre, arba į investicinį fondą, kuris investuoja į Estijos ekonomiką. Šiai kategorijai taikomos supaprastintos procedūros ir nereikalaujama aktyvaus dalyvavimo valdyme.

3. Specialus teisinis režimas startuoliams. Taikant specialųjį teisinį režimą, skirtą startuoliams, yra nereikalaujama konkreti investicijų suma, todėl realiai ji gali sudaryti ir 0 EUR. Tačiau šiuo atveju yra taikomi kiti – specialieji kriterijai. Įmonė turi gauti Startuolių komiteto (angl. *Startup Committee*)¹⁷ patvirtinimą, kad verslo modelis yra inovatyvus, globaliai keičiamas (angl. *scalable*) ir turi didelį augimo potencialą.

Estijos Startuolių komitetas yra unikalus organas, kuris veikia kaip „filtras“ tarp verslo bendruomenės ir migracijos tarnybos. Tai viena sėkmingiausių praktikų Europoje, nes verslo idėją vertina ne valstybės tarnautojai, o patyrę rinkos ekspertai. Komitetą sudaro septynios Estijos startuolių ekosistemos organizacijos (pavyzdžiui, *Startup Estonia*, *Estonian Founders Society*, investiciniai fondai). Tai užtikrina, kad vertinimas būtų ne biurokratinis, o orientuotas į verslo potencialą.

Kalbant apie veiklos vertinimą ir darbuotojų statusą, pažymėtina, jog kreipiantis dėl verslo įsisteigimo Estijoje, įmonė kitose jurisdikcijose turi jau būti įsisteigusi ir realiai vykdanči veiklą Estijoje bent 4 mėnesius. Tai reiškia, kad neužtenka tik įregistruoti įmonę – reikia pateikti realios veiklos įrodymus (sąskaitas-faktūras, sutartis, balansą atspindintį egzistuojančią apyvartą ir pan.).

Estija nenustato privalomo minimalaus darbuotojų skaičiaus aptariamoms trečiųjų šalių piliečių Estijoje steigiamoms įmonėms. Tačiau, jei verslininkas nori gauti leidimą laikinai gyventi kaip įmonės vadovas, jam turi būti mokamas atlyginimas, kuris paprastai turi būti ne mažesnis už Estijos vidutinį mėnesinį darbo užmokestį. Įmonės savininkas ir vadovas yra traktuojami kaip asmenys, kuriantys verslą. Jų darbas įmonėje skaitomas kaip aktyvi veikla, tačiau jie nėra skaičiuojami kaip „įdarbinti tretieji asmenys“, nes tokios privalomos kvotos paprasčiausiai nėra.

Kalbant apie leidimo pratęsimą, kontrolę ir nustatytų reikalavimų įgyvendinimo priežiūrą, pažymėtina, jog leidimas paprastai yra išduodamas laikotarpiui nuo 2 iki 5 metų. Leidimo pratęsimui galioja gana griežta, tačiau pakankamai skaidri ir objektyvi sistema. Visų pirma yra tikrinamas įmonės ekonominis gyvybingumas. Be kita ko yra tikrinama ar yra vis dar išlaikytas investuotas kapitalas (tai turi būti pagrįsta ir atsispindėti įmonės balanse). Jei kapitalas yra išleistas veiklos sąnaudoms, leidimas gali būti nepratęstas.

Mokesčių prasme taip pat yra atliekamos reikiamos tikrinimo procedūros. Tikrinama, ar įmonė teikia metines finansines ataskaitas ir ar moka socialinio draudimo įmokas už darbuotojus. Individualiais atvejais, atidžiai įvertinus aplinkybes, taip pat gali būti atsižvelgiama į įmonės laikinai patiriamus sunkumus. Tokiais atvejais, jei įmonė patiria nuostolių, bet turi aiškų planą, sutartis ateičiai ir savininkas turi pakankamai asmeninių lėšų pragyvenimui, leidimas dažniausiai pratęsiamas.

¹⁶ Välismaalaste seadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/112072025032>

¹⁷ Estonian Startup Committee: <https://startupestonia.ee/startup-visa/foreign-founder/>

Atskirai pažymėtina, jog e-rezidento statusas neturėtų būti painiojamas su leidimu gyventi, nes šie teisiniai režimai yra skirtingi ir įtvirtina skirtingus teisinius režimus. E-rezidento programa suteikia skaitmeninį ID, leidžiantį nuotoliniu būdu atidaryti įmonę ir pasirašyti dokumentus. Tai nesuteikia teisės gyventi Estijoje ar atvykti į Šengeno erdvę. Iš kitos pusės – fizinis leidimas įsisteigti ir gyventi turi eilę kitų reikalavimų (jau aptartų aukščiau).

Ispanija

Ispanijos teisinė sistema, reglamentuojanti trečiųjų šalių piliečių verslo ir investicinę veiklą, remiasi Užsieniečių įstatymu¹⁸ ir Verslininkų įstatymu¹⁹. Pagal Verslininkų įstatymo 69 straipsnio nuostatas, užsienio piliečiams, prašantiems leidimo atvykti į Ispaniją ir ketinantiems pradėti, plėtoti ar valdyti ekonominę veiklą kaip verslininkams, gali būti išduotas leidimas gyventi. Šis leidimas gali galioti visoje Ispanijos teritorijoje 3 metus. Pasibaigus šiam laikotarpiui, užsienio piliečiai gali kreiptis dėl leidimo gyventi pratęsimo dar 2 metams ir po 5 metų gauti nuolatinio gyventojo statusą.

Remiantis Verslininkų įstatymo 70 straipsnio nuostatomis, Ispanijoje verslo veikla suprantama kaip inovatyvi arba turinti ypatingą ekonominį interesą. Vertinant verslo vykdymo veiklą, atsižvelgiama į pareiškėjo bei visų projekto partnerių profesinį profilį ir dalyvavimą įmonės veikloje, Taip pat į pateiktą verslo planą, aprašantį produktą, paslaugą, reikalingas investicijas bei finansavimo šaltinius. Galiausiai yra vertinami projekto elementai, kurie kuria pridėtinę vertę Ispanijos ekonomikai, inovacijoms ar investavimo galimybėms.

Sprendžiant dėl leidimo gyventi pratęsimo, viena iš pagrindinių sąlygų išlieka nepriekaištingas mokestinių įsipareigojimų vykdymas. Pagal Konstitucinio užsieniečių įstatymo 15 straipsnį, trečiųjų šalių piliečiams taikomos tokios pačios mokestinės prievolės kaip ir Ispanijos piliečiams, todėl pratęsiant leidimą gyventi ir dirbti, atsakingos institucijos atidžiai vertina mokesčių ir socialinio draudimo įmokų mokėjimo istoriją.

Apibendrinant galima teigti, jog Ispanijos pavyzdys rodo, kad verslo projektams nebūtina taikyti griežtai apibrėžto minimalaus kapitalo reikalavimo, o juos vertinti verta kokybiškai – pagal numatomą socioekonominį poveikį šalyje.

Latvija

Latvijoje, teisinį trečiųjų šalių piliečių verslo įsisteigimo statusą nustato Imigracijos įstatymas²⁰. Šiuo metu galiojantis teisinis režimas (Įstatymo 23 str.) numato du pagrindinius kelius investuojant į įmonės akcinį kapitalą. Abu jie reikalauja vienkartinės 10 000 EUR įmokos į valstybės biudžetą (valstybės rinkliava už ekonomikos stiprinimą):

- pirmuoju variantu yra reikalaujama atlikti ne mažesnę nei 50 000 EUR investiciją, jei įmonėje ketinama įdarbinti ne daugiau nei 50 darbuotojų, o metinė apyvarta arba balanso vertė neturi viršyti 10 mln. EUR. Kad leidimas būtų pratęstas, įmonė per metus į valstybės biudžetą turi sumokėti ne mažiau kaip 40 000 EUR mokesčių (įskaitant PVM, darbo mokesčius ir kt.);
- antruoju variantu yra reikalaujama atlikti ne mažesnę nei 100 000 EUR investiciją, jei įmonėje įdarbinama daugiau nei 50 darbuotojų arba metinė apyvarta viršija 10 mln. EUR. Įmonei taip pat taikomas į biudžetą sumokamų mokesčių kriterijus, tačiau didelėms įmonėms jis paprastai nesukelia ženklų iššūkių.

Kalbant apie darbuotojų skaičiaus vertinimą ir sudėtį, pažymėtina, jog Latvijos reguliavimas yra lankstesnis nei Lietuvos, nes jis labiau orientuotas į piniginę išraišką, o ne į asmenų tapatybę.

¹⁸ Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2000-544>

¹⁹ Ley 14/2013, de 27 de septiembre, de apoyo a los emprendedores y su internacionalización: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2013-10074>

²⁰ Imigrācijas likums: <https://likumi.lv/ta/id/68522-imigracijas-likums>

Tačiau, kita vertus, jis nevertina platesnės pridėtinės vertės šalies visuomenei. Bet kuriuo iš aukščiau minėtų atvejų į darbuotojų skaičių gali būti įtraukiami tiek ES, tiek ir trečiųjų šalių piliečiai.

Jei savininkas yra paskirtas įmonės valdybos nariu (latv. *valdes loceklis*), jis vertinamas kaip aktyviai veikiantis asmuo. Jei jis gauna atlyginimą, jo sumokami darbo mokesčiai tiesiogiai įskaičiuojami į minėtą privalomą 40 000 EUR metinę mokesčių sumą. Pirmaisiais veiklos metais (jei leidimas gautas metų viduryje) mokesčių suma skaičiuojama proporcingai likusiam laikui iki metų pabaigos.

Paprastai leidimas yra suteikimas 5 metams. Tačiau esminis skirtumas nuo daugelio kitų ES šalių yra tai, jog leidimas (vadinamoji kortelė) turi būti perregistruojamas kasmet.

Mokesčių kontrolės prasme, kiekvienais metais, likus 30–90 dienų iki kortelės galiojimo pabaigos, migracijos tarnyba tikrina mokesčių administratoriaus duomenis. Jei įmonė per praėjusius 12 mėnesių nesumokėjo nustatytų mokesčių, leidimas nepratęsiamas.

Susidūrus su verslo sunkumais, dažniausiai yra vertinama gana formaliai – per įgyvendintų / neįgyvendintų mokestinių prievolių prizmę. Tai reiškia, jog neįvykdžius nustatytų mokestinių prievolių, kortelė dažnu atveju nėra pratęsiama. Šis reguliavimo aspektas taip pat gerokai skiriasi nuo kai kurių kitų aptariamų šalių modelių, kai verslams, susidūrusiems su sunkumais, yra suteikiama galimybė iš naujo „įvertinti“ verslo planą ir atlikus tam tikras korekcijas bandyti pataisyti padėtį.

Papildomai pažymėtina, jog tikrinimų metų atskiras dėmesys skiriamas įvertinimui ar įmonė nėra fiktyvi (veikianti tik „ant popieriaus“). Jei įmonė moka mokesčius, bet neturi biuro, interneto svetainės ar jokių veiklos pėdsakų, gali būti inicijuotas auditas, kuris sustabdys leidimo galiojimą.

Apibendrinant pažymėtina, jog Latvijos pavyzdys gerokai skiriasi nuo, pavyzdžiui, Austrijos ar Vokietijos modelių, kuriuose orientuojamasi į kompleksinį pridėtinės vertės valstybei ar konkrečiam jos regionui vertinimą. Latvijos atveju yra orientuojamasi į konkrečiomis investicijų ir sumokėtų mokesčių į valstybės biudžetą vertėmis išreikštus kriterijus.

Latvijos taikoma 10 000 EUR vienkartinė rinkliava gali būti traktuojama kaip būdas „atsijoti“ rimtus investuotojus nuo tų, kurie tiesiog ieško pigiausio būdo patekti į Šengeno erdvę. Taip pat pažymėtina, jog nors reikalavimas kasmetinio perregistravimo gali būti matomas kaip papildoma administracinė našta, kita vertus, tai yra ir papildomas įmonės gyvybingumo išlaikymo garantas, tam, kad įsteigta įmonė vėlesniais laikotarpiais netaptų realiai veiklos nevykdančiu juridiniu asmeniu, tarnaujančiu tik trečiųjų šalių piečių teisinio statuso legitimizacijai²¹.

Lenkija

Lenkijoje trečiųjų šalių piliečių verslo ir darbo sąlygas reguliuoja Užsieniečių įstatymas²². Pagal bendrąją taisyklę Lenkijos modelis pasižymi galimybe asmenims, norintiems įsisteigti šalyje, rinktis iš dviejų alternatyvių modelių. Pirmuoju atveju verslininkas, siekdamas leidimo, realią naudą (naudos modelis), antruoju – sukurti darbo vietas (darbo vietų modelis).

Naudos modelio atveju turi būti įrodoma, kad įmonė generuoja realų pelną, kurio užtenka finansiniams išsipareigojimams dengti ir pragyvenimui užtikrinti. Darbo vietų modelio atveju įmonė turi įdarbinti bent 2 darbuotojus (Lenkijos piliečius arba užsieniečius, turinčius teisę dirbti be leidimo, pavyzdžiui, nuolatinius gyventojus) pilnu etatu bent 1 metus. Pažymėtina, jog trečiųjų šalių piliečiai su paprastais leidimais laikinai gyventi į „privalomus 2 darbuotojus“ paprastai neįskaičiuojami. Savininkai (valdybos nariai) vertinami atskirai – jie generuoja „veiklą“, bet ne visada įskaitomi kaip „įdarbinti asmenys“ kvotos prasme.

Naudos modelis (pelno rodiklis) yra svarbus veiksnys ir vertinant leidimo pratęsimo perspektyvą. Per praėjusius mokestinius metus įmonė turi būti uždirbusi grynojo pelno, kuris yra ne mažesnis nei 12 vidutinių mėnesinių atlyginimų toje vaivadijoje, kur registruota įmonė.

Jei įmonė dar nėra tokia pelninga, ji privalo bent 1 metus (iki paraiškos teikimo) būti įdarbinusi bent 2 darbuotojus pilnu etatu. Šie darbuotojai turi būti Lenkijos piliečiai, ES piliečiai arba

²¹ Latvia Office of Citizenship and Migration Affairs: <https://www.pmlp.gov.lv/en>

²² Ustawa o cudzoziemcach: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20130001650/U/D20131650Lj.pdf>

užsieniečiai, turintys teisę dirbti be leidimo (pavyzdžiui, turintys pabėgėlio statusą, nuolatinį leidimą gyventi ar Lenko kortą).

Kaip ir daugelyje kitų šioje analitinėje apžvalgoje aptariamų valstybių, specialus teisinis režimas yra taikomas startuoliams. Šiuo atveju gali būti pritaikytas vadinamasis „ateitiess naudos modelis“. Jei įmonė dar neatitinka nei pelno, nei darbuotojų reikalavimo, užsienietis turi įrodyti, kad turi pakankamai lėšų (investicijų) ir verslo planą, kuris leis pasiekti šiuos rodiklius ateityje. Tai subjektyviausia dalis, kurioje vertinamos faktinės investicijos (įranga, nuoma, intelektinė nuosavybė).

Kalbant apie darbuotojų teisinį statusą, pažymėtina, kad Lenkijos teisinė sistema taiko gan griežtą diferencijavimą. Jau minėta, jog į „2 darbuotojų“ kvotą, reikalingą savininko leidimui gauti neįskaičiuojami laikiną leidimą gyventi turintys trečiųjų šalių piliečiai. Patys įmonės bendraturčiai ar valdybos nariai (jei jie yra trečiųjų šalių piliečiai) į darbuotojų skaičių taip pat neįtraukiami. Jie laikomi verslo valdytojais, o valstybė iš jų reikalauja sukurti darbo vietas kitiems.

Verslo vykdymo tęstinumo atveju be jau minėtų finansinio rezultato ir įdarbintų asmenų kriterijų taip pat yra tikrinama ar įmonė neturi mokestiniu ir socialinio draudimo įmokų įsiskolinimų. Mokesčių skaidrumo auditas šiuo atveju yra ypač reikšminga priemonė, kadangi Lenkija aktyviai kovoja su „fantomais“. Tikrinama, ar įmonė turi biurą (ar tai nėra tik pašto dėžutė), ar vyksta transakcijos su Lenkijos partneriais.

Jei įmonė dirba nuostolingai, Lenkijos institucijos prašo pagrįsti, iš ko gyvena pats savininkas. Jei jis turi asmeninių santaupų ir įmonė vykdo aktyvias investicijas (pavyzdžiui, perka prekes, kuria programinę įrangą), nuostoliai toleruojami. Tačiau jei veiklos nėra (nulinės deklaracijos), leidimas dažnu atveju naikinamas.

Apibendrinant galima teigti, jog Lenkijos pavyzdys rodo, kad įmonė gali būti labai vertinga valstybei net neturėdama darbuotojų (pavyzdžiui, vieno asmens IT kompanija, generuojanti didžiulį pelną ir mokanti didelius mokesčius). Kitas gana išskirtinis aspektas – regioninis diferencijavimas. Lenkijoje reikalaujamas pelnas priklauso nuo vaivadijos vidurkio. Tai reiškia, kad ekonomiškai sunkiau besilaikančiose vaivadijose pelno sugeneravimo reikalavimai yra mažesni nei, pavyzdžiui Varšuvoje.

Prancūzija

Prancūzijoje trečiųjų šalių piliečių verslo ir darbo sąlygas reguliuoja skirtingi teisiniai režimai, priklausomai nuo siekiamo įsisteigimo Prancūzijoje statuso. Išskirtinis bruožas aptariamoje srityje yra tai, jog teisinis reguliavimas ir politikos priemonės yra orientuotos į aukštos kvalifikacijos verslininkus.

Šalyje įtvirtintas „verslo kūrėjo“ statusas²³ apibrėžia 30 000 EUR investicijų dydį ir suteikia vadinamąjį „Talento pasą“ (pranc. *Passeport Talent*). Kitu atveju yra galimas „investuotojo į ekonomiką“ statusas (pranc. *Investisseur économique*), tačiau šiuo atveju jau reikalaujama investuoti ne mažiau kaip 300 000 EUR.

Taigi, verslo kūrėjo statusas yra patrauklesnis jauniems talentingiems verslininkams, neturintiems didelio kapitalo ir norintiems įsisteigti šalyje. Kita vertus, šiam statusui įgyti yra taikoma ir daugiau papildomų reikalavimų:

- magistro laipsnis ir 5 metų profesinė patirtis;
- įsipareigojimas sukurti darbo vietas ir jas išlaikyti 4 metus;
- verslininkas privalo įrodyti, kad jo metinės pajamos bus ne mažesnės už minimalų Prancūzijos atlyginimą;
- verslo planas turi būti pripažintas kaip „realus ir gyvybingas“. Tai vertina regioninės ekonomikos tarnybos.

²³ Talent – Business Creator status: <https://welcome.businessfrance.fr/en/setting-up-a-business/recruiting-international-talent/visas-and-residence-permits/status-of-foreign-company-directors/talent-business-creators/>

Jau minėta, kad kitu (alternatyviu) atveju yra galimas investuotojo į ekonomiką statusas²⁴. Be jau minėto gana didelio kapitalo reikalavimo (300 000 EUR), šio statuso siekiantis verslininkas papildomai turi įsipareigoti:

- sukurti arba išsaugoti darbo vietas per 4 metus po investicijos (dažniausiai tikimasi bent 2–3 darbo vietų, tačiau nėra griežtos fiksuotos kvotos nuo pirmos dienos);
- valdyti bent 10 proc. įmonės akcijų arba investuoti per įmonę, kurioje jis užima vadovaujančias pareigas.

Kalbant apie darbuotojų ir verslo savininkų statusą, pažymėtina, jog pagal Prancūzijos teisę, savininkas ar vadovas, turintis „Talento pasą“, yra laikomas aukštos kvalifikacijos specialistu. Jo statusas leidžia jam dirbti savo įmonėje, tačiau jis pats paprastai nėra skaičiuojamas kaip „sukurta darbo vieta“ vertinant ekonominį poveikį (valstybė vertina naujai įdarbintus asmenis).

Pagal bendrą taisyklę į sukurtų darbo vietų skaičių įtraukiami visi teisėtai Prancūzijoje dirbantys asmenys. Tačiau Prancūzijos modelis labiau orientuotas į tai, kiek įmonė prisideda prie vietos užimtumo lygio, todėl pirmenybė teikiama vietos darbo rinkos dalyviams²⁵.

Suteikti leidimai paprastai galioja iki 4 metų. Tai paprastai vertinama kaip pažangus reguliavimas, leidžiantis verslininkui susitelkti į verslo vystymą, nesugaištant daug laiko ataskaitų teikimui. Pratęsiant leidimą (po 4 metų), prefektūra tikrina:

- ar verslas vis dar realiai egzistuoja ir vykdo veiklą;
- ar verslininkas vis dar gauna pajamas, ne mažesnes nei nustatytas minimumas.

Susidūrus su laikiniais sunkumais, paprastai yra toleruojami pirmieji nuostolingi veiklos metai, jei verslas turi pakankamai kapitalo išlikti ir nėra rizikos, kad savininkas kreipsis dėl socialinės paramos. Tokiu būdu yra vertinamas ilgalaikis projekto potencialas, o ne momentinis pelnas.

Kalbant apie gerąją Prancūzijos praktiką, galima akcentuoti tai, jog Prancūzijos pavyzdys rodo, kad patikimiems verslininkams (turintiems magistro laipsnį ir 30 000 EUR kapitalą) galima suteikti 4 metų pasitikėjimo kreditą. „Talento šeimos“ koncepcija taip pat yra laikytina gana patrauklia, nes Prancūzijoje tai yra vienas stipriausių argumentų pritraukiant talentus – sutuoktinis gali dirbti bet kurioje kitoje įmonėje be papildomų leidimų.

Švedija

Švedijos teisinėje sistemoje trečiųjų šalių piliečių teisę gauti leidimą gyventi verslo veiklos pagrindu reglamentuoja Švedijos Užsieniečių įstatymas²⁶ ir Švedijos migracijos valdybos nustatyti kriterijai²⁷. Pagal Švedijos Užsieniečių įstatymą, asmeniui, pageidaujančiam šalyje vykdyti verslo veiklą, gali būti išduotas laikinasis leidimas gyventi. Maksimali šio leidimo trukmė yra 2 metai, o jo suteikimo sąlyga – pareiškėjo gebėjimas sėkmingai vykdyti numatytą verslo veiklą ir visiškai save finansiskai išlaikyti.

Pereiti prie nuolatinio gyvenimo statuso leidžiama tik tada, kai asmuo bent 2 metus turėjo laikiną leidimą gyventi verslo veiklos tikslu, su sąlyga, kad ši veikla šalyje yra realiai vykdoma. Švedijos migracijos valdyba atlieka išsamų verslo planų ekonominį vertinimą. Atliekant šį vertinimą pareiškėjas privalo pateikti įvairiapusių dokumentus: įmonės registracijos pažymėjimą Švedijoje, balansą bei pelno (nuostolių) ataskaitas už einamuosius finansinius metus, o jei įmonė jau veikė anksčiau – paskutinių dvejų metų finansines ataskaitas, taip pat pasirašytas sutartis su klientais,

²⁴ *Investisseur économique*:

<https://welcome.businessfrance.fr/simplanter-en-france/recruter-des-talents-internationaux/visas-et-titres-de-sejour/les-statuts-des-dirigeants-etrangers/statut-talent-investisseur-economique/>

²⁵ *Foreign company directors in France*:

<https://welcome.businessfrance.fr/en/setting-up-a-business/recruiting-international-talent/visas-and-residence-permits/status-of-foreign-company-directors/>

²⁶ *Utlänningslag*: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/utlanningslag-2005716_sfs-2005-716/

²⁷ *Migrationsverket. Egen företagare*. 2025-06-29: https://www.migrationsverket.se/du-vill-ansoka/arbete/anstalld-eller-egen-foretagare/egen-foretagare.html#svid12_2cd2e409193b84c506a20a68

tiekiėjais bei patalpų nuomos dokumentus. Pažymėtina, kad kartu vertinama pareiškėjo patirtis atitinkamoje veiklos srityje ir anglų arba švedų kalbų mokėjimas.

Nors teisės aktuose nėra nustatyta minimali privaloma investicinio kapitalo suma pačiam verslui įkurti, pareiškėjas privalo banko sąskaitos išrašais įrodyti, kad turi pakankamai asmeninių lėšų visoms numatomoms įmonės išlaidoms bei investicijoms. Šis finansinis slenkstis sudaro 200 000 SEK pareiškėjui (~ 18 000 EUR), papildomai 100 000 SEK kartu atvykstančiam sutuoktinei (-iui) ar partnerei (-iui) (~ 9 000 EUR) ir po 50 000 SEK kiekvienam vaikui iki 18 metų amžiaus (~ 4 500 EUR)²⁸.

Pažymėtina, kad verslo pareiškėjas privalo būti įmonės vadovu, prisiimti atsakomybę už įmonės veiklą bei valdyti bent 51 proc. įmonės akcijų, kurių nuosavybė turi būti pagrįsta akcijų registru arba partnerystės sutartimi.

Sprendžiant dėl leidimo gyventi pratęsimo ar nuolatinio gyvenimo statuso suteikimo, valstybės institucijos atidžiai vertina ne tik įmonės veiklos tęstinumą, bet ir pareiškėjo elgesį bei teisinę atitiktį. Pagal Švedijos užsieniečių įstatymo 7 skirsnį, leidimas nuolat gyventi gali būti išduotas tik tuo atveju, jei trečiosios šalies pilietis gali visiškai save išlaikyti ir nekyla jokių abejonių dėl jo gyvenimo būdo bei numatomo elgesio šalyje.

Be to, įregistruota įmonė privalo laikytis vietos mokesčių įstatymų, atsižvelgiant į teisinę įmonės formą ir vykdomos veiklos pobūdį.

Vokietija

Vokietijoje trečiųjų šalių piliečių verslo ir darbo sąlygas reguliuoja Gyvenamosios vietos įstatymas²⁹. Svarbius įsisteigimo pagrindus apibrėžia minėto įstatymo 21 straipsnio nuostatos, kurios daugiausiai yra susijusios su verslo teikiama nauda valstybės arba regiono mastu.

Vokietijos institucijos išduoda leidimą gyventi verslo pagrindu, jei tenkinamos šios sąlygos:

- ekonominis interesas arba regioninis poreikis, t.y. verslas turi būti reikalingas konkrečiam Vokietijos miestui ar regionui;
- teigiamas poveikis ekonomikai – tikimasi, kad veikla skatins inovacijas, kurs darbo vietas ar užtikrins investicijas;
- užtikrintas finansavimas – pareiškėjas turi turėti nuosavo kapitalo arba raštišką banko patvirtinimą dėl paskolos verslui.

Priimant sprendimus dėl trečiųjų šalių piliečių verslo įsisteigimo, dalyvauja ne tik Vokietijos migracijos tarnyba (vok. *Ausländerbehörde*), bet ir yra konsultuojamasi su Prekybos ir pramonės rūmais, kurie vertina verslo plano gyvybingumą, rinkos konkurencingumą ir pareiškėjo kvalifikaciją. Be to, šiame procese vaidmenį vaidina ir regioninės ekonomikos ministerijos (atskirų federacinių žemių), visų pirma, vertinant, ar verslas atitinka to konkretaus regiono plėtros strategiją.

Kalbant apie reikalavimus, susijusius su investicijomis ir darbuotojais, pažymėtina, jog jau prieš kurį laiką šalis panaikino minimalios investicijų sumos ir minimalaus įdarbinamų darbuotojų skaičiaus reikalavimus. Vos dėlto, praktiškai vertinant konkrečias paraiškas, šie kriterijai vis dar išlieka aktualūs. Pavyzdžiui, jei yra kuriama aukštųjų technologijų įmonė, su aiškiai apibrėžta nauda regionui, gali užtekti ir sąlyginai nedidelio kapitalo. Tradiciškai, mažmeninei prekybai ar restoranams taikomi gerokai griežtesni reikalavimai, nesrinka laikoma prisotinta.

Kalbant apie darbuotojus, yra pabrėžiama ne tik darbo vietų skaičiaus bet ir kvalifikacijos svarba. Taigi, šioje vietoje taip pat prioritetas teikiamas aukštesnei kvalifikacijai. Nors nėra nustatyto minimalaus darbuotojų skaičiaus, kurį įmonė privalo turėti veiklos pradžioje, vis dėlto, verslo plane turi būti nurodytas privalomas augimas.

Kalbant apie savininkų ir vadovų statusą, pažymėtina, jog Vokietijoje asmuo, turintis daugiau nei 50 proc. įmonės akcijų ir esantis jos direktoriumi (vok. *Gesellschafter-Geschäftsführer*), laikomas

²⁸ Ten pat.

²⁹ Aufenthaltsgesetz: https://www.gesetze-im-internet.de/aufenthg_2004/

savarankiškai dirbančiuoju. Į vertinimą įtraukiami naujai sukurti etatai vietos rinkoje. Trečiųjų šalių piliečiai, kurie jau turi leidimus gyventi (pavyzdžiui, dėl šeimos susijungimo), gali būti skaičiuojami kaip sėkmingas įmonės indėlis į vietos užimtumą. Tačiau pats savininkas kaip „darbo vieta“ vertinamas rečiau – jis yra verslo generuotojas.

Išskirtini keli pagrindiniai etapai, kokie svarbiausi aspektai yra vertinami, siekiant trečiosios šalies verslui įsisteigti. Visų pirma, reikalaujama detalaus finansinio pagrindimo, kuris paprastai susideda iš kapitalo poreikio ir finansavimo plano (vok. *Finanzierungsplan*), bei pelno ir nuostolių prognozės (vok. *Ertragsvorschau*). Turi būti sudaromas trijų metų planas, rodantis prognozuojamas pajamas ir išlaidas. Tikrinama, ar nurodytos pajamos yra realios vokiškai rinkai, atsižvelgiant į visus mokesčius, socialinį draudimą, narystės profesinėse sąjungose įnašai ir kt.

Svarbus planavimo dokumentas – likvidumo planas (vok. *Liquiditätsplan*) pirmiesiems 12–24 mėnesiams, suskirstytas mėnesiais. Jis turi rodyti, kad kiekvieno mėnesio pabaigoje įmonės sąskaitoje liks pakankamai grynųjų pinigų operacijoms vykdyti ir, svarbiausia, savininko pragyvenimui. Verslininkas negali gauti socialinės pašalpos. Jei likvidumo planas rodo, kad po visų verslo išlaidų savininkui lieka mažiau nei šalyje nustatytas pragyvenimo minimumas, leidimas nebus išduotas.

Papildomai pažymėtina, jog verslo plane turi būti aptarti tokie aspektai, kaip pareiškėjo kvalifikacija, motyvacija steigti būtent konkrečiai pasirinktame mieste ar regione, marketingo strategija ir kt.

Jei verslas veikia sėkmingai, uždirbama pakankamai pajamų išlaikyti šeimą ir sumokami mokesčiai, verslininkas gali gauti nuolatinį leidimą gyventi (vok. *Niederlassungserlaubnis*). Daugumai kitų kategorijų (pavyzdžiui, paprastiems darbuotojams) tam reikia 5 metų. Tikrinami ne tik įmonės sumokėti mokesčiai, bet ir tai, ar savininkas moka socialinio bei sveikatos draudimo įmokas už save. Jei įmonė pirmaisiais metais dirba nuostolingai (kas versle normalu), leidimas nebus atšauktas, jei asmuo turi asmeninių lėšų pragyvenimui ir verslo planas vis dar atrodo perspektyvus IHK požiūriu. Svarbiausia – kad asmuo netaptų našta Vokietijos socialinei sistemai (vok. *Sozialhilfe*).

Atskirai pažymėtina, jog Vokietija turi atskirą sub-modelį laisviesiems profesionalams (gydytojams, inžinieriams, menininkams, IT konsultantams). Jiems netaikomi investicijų reikalavimai, tačiau jie turi įrodyti turintys klientų Vokietijoje (pateikti ketinimų protokolus ar sutartis) ir turėti profesinę licenciją, jei tokia reikalinga (pavyzdžiui, architektams).

Kalbant apie gerosios praktikos pritaikomumą Lietuvai, pažymėtina, jog Vokietijos modelis yra orientuotas į aukštą vertę, tačiau mažiau nuspėjamas, todėl, kad kiekvienas atvejis vertinamas individualiai, nesant konkrečių investicijų sumų ir darbo vietų sukūrimo reikalavimo. Svarbiu aspektu būtų galima laikyti ir tai, jog svarbų lemiamą žodį dėl leidimo įsisteigti suteikimo taria ekonomikos ekspertai, o ne vien tik migracijos tarnybos pareigūnai.

Parengė

Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus

Patarėja Laura Švelnytė

Tel. (0 5) 209 6173, el. p. laura.svelnyte@lrs.lt

Patarėjas dr. Tomas Lavišius

Tel. (0 5) 209 6181, el. p. tomas.lavisius@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija. Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą.

Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.